

Sist endret 25. april 2012

Kommentarene til avtalebestemmelsene oppdateres jevnlig. Det er viktig for oss at kommunene sender oss problemstillinger og kommentarer, særlig dersom informasjonen er uklar, slik at stoffet kan forbedres fortløpende. Ta kontakt!

KS' kommentarutgave til ASA 4313 for perioden 2011 - 2012

Rammeavtale mellom KS og Norsk Fysioterapeutforbund (NFF) om drift av privat fysioterapivirksomhet som del av den kommunale helsetjenesten, jf kommunehelsetjenesteloven kap. 4.

Generelle bestemmelser

1. 1 Rammeavtalens bakgrunn og formål

Denne avtalen (heretter benevnt "rammeavtalen") er fremforhandlet av KS og NFF og regulerer de nærmere vilkår for avtaler mellom kommuner og selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter om utførelse av fysioterapivirksomhet i den kommunale helsetjenesten. Formålet med rammeavtalen er å skape forutsigbare rammebetingelser i forholdet mellom den enkelte fysioterapeut og kommunen, og i forholdet mellom fysioterapeuter ved overføring av avtalehjemmel m.v.

De økonomiske vilkår knyttet til selvstendig næringsdrivendes fysioterapivirksomhet med kommunal driftsavtale fremgår av egen avtale mellom staten/KS og Norsk Fysioterapeutforbund (ASA 4303) og reguleres ikke av rammeavtalen.

1.2 Varighet og opphør

Rammeavtalen gjelder for perioden 01.01.2011 – 31.12.2012 og forlenges automatisk med ett år om gangen dersom ingen av partene sier den opp til opphør eller revisjon minst tre måneder før avtaleperiodens utløp.

1.3 Kommunens overordnede ansvar for den kommunale fysioterapitjenesten

Kommunen har ansvaret for fysioterapitjenesten i henhold til kommunehelsetjenesteloven. Tjenesten organiseres i samsvar med vedtatte kommunale og interkommunale planer for helsetjenesten.

Kommunen skal i sin planlegging, utbygging og drift av helsetjenesten tilstrebe en tilfredsstillende fysioterapidekning som skal innarbeides i godkjent helseplan. Kommunen bestemmer omfanget av privat fysioterapivirksomhet.

1.4 Definisjoner

I rammeavtalen betyr:

- a) Fysioterapeut: Fysioterapeut med autorisasjon etter helsepersonelloven.

- b) Individuell avtale/selskapsavtale/driftsavtale: Avtale mellom fysioterapeut(er)/selskapet og kommune om utøvelse av selvstendig næringsdrivendes fysioterapivirksomhet med rett til kommunalt driftstilskudd etter kommunehelsetjenesteloven kapittel 4. For nærmere om selskapsavtaler, se punkt 2.

1.5 Partsforhold samt forholdet til individuelle avtaler/selskapsavtaler

Parter i rammeavtalen er KS og Norsk Fysioterapeutforbund. Rammeavtalen etablerer kun rettigheter og plikter for de kommuner som har tilsluttet seg avtalen.

Kommunehelsetjenesteloven forutsetter (lokale) individuelle avtaler eller selskapsavtaler. KS og NFF legger derfor til grunn at kommuner som er tilsluttet rammeavtalen gjør den til enhver tid gjeldende rammeavtale til en del av inngåtte individuelle avtaler/selskapsavtaler i vedkommende kommune. KS og NFF legger videre til grunn at dette også gjøres overfor fysioterapeuter som ikke er tilsluttet NFF.

I sin fysioterapivirksomhet er fysioterapeuten selvstendig næringsdrivende. Avtalen er ikke til hinder for at fysioterapeuten kan organisere sin virksomhet i ulike selskapsformer. Dette er kommunen uvedkommende, og får således ingen betydning for fysioterapeutens rettigheter og plikter i forhold til kommunen og innbyggerne etter lover, forskrifter og avtaler. Fysioterapeuten(e)s eventuelle selskapsorganisering forplikter ikke kommunen til å inngå selskapsavtale etter punkt 2, jf at individuell avtale er hovedregelen for organisering av fysioterapi som selvstendig næringsdrift.

Med mindre det er adgang til å benytte vikar etter bestemmelsene i rammeavtalen, skal fysioterapitjenesten utføres personlig av den fysioterapeuten som er tildelt avtalehjemmelen.

Kommentar:

Avtalene er bindende for fysioterapeuter som er medlemmer av Norsk Fysioterapeutforbund (NFF) og som har avtale om kommunalt driftstilskudd. Imidlertid er ikke alle fysioterapeuter med kommunalt driftstilskudd medlemmer av NFF. Avtalene gjelder formelt sett ikke for disse. Det er likevel i strid med forutsetninger gitt av lovgiver og avtaleparter at utøvere uten organisasjonstilhørighet eller med annen organisasjonstilhørighet enn NFF skal være ubundet av sentralt inngåtte avtaler. KS tilrår at kommunene i vedkommendes individuelle avtaler krever inntatt at vilkår etter KS'/NFFs avtaler skal gjelde. For utøvere som allerede har avtale uten slike formuleringer kan dette gjøres ved at den individuelle avtalen kreves revidert.

Private Fysioterapeuters Forbund (PFF) og Norsk Manuellterapeutforening er ikke parter i det sentrale avtaleverket. Det følger av dette at det heller ikke skal inngås lokale avtaler mellom kommunen og disse organisasjonene eller på annen måte etableres noe lokalt partsforhold. KS og NFF forutsetter likevel at den enkelte utøver tilsluttet disse organisasjonene gis de rettigheter og plikter som følger av overenskomsten mellom KS og NFF.

Fysioterapeuten(e)s eventuelle selskapsorganisering forplikter ikke kommunen til å inngå selskapsavtale etter punkt 2. Individuell avtale er hovedregelen for organisering av fysioterapi som selvstendig næringsdrift.

2 Særskilt om driftsavtale med selskap

2.1 Driftsavtale med selskap

Etter avtale med kommunen kan det inngås driftsavtale med aksjeselskap eller ansvarlig selskap (selskapsavtale).

Når selskapets søknad om ledig hjemmel skal vurderes og tildeling skal foretas, må selskapet knytte søknaden til en konkret fysioterapeut som er eller vil bli ansatt i selskapet. Vedkommende fysioterapeut skal utøve den fysioterapivirksomhet som er regulert i selskapsavtalen.

Ledighet i selskapet oppstår når den personen i selskapet som hjemmelen er knyttet til – jf. forrige avsnitt - avslutter sin virksomhet som fysioterapeut i selskapet.

Ved ledighet i selskap foretas tildeling av kommunen på vanlig måte. For øvrig gjelder saksbehandlingsreglene i punkt 6 fullt ut, likevel slik at selskapet har samme rettigheter som fysioterapeuter i gruppepraksis.

Der det inngås avtale med et selskap skal aksjene/eierandelene eies av de utøvende fysioterapeuter som er knyttet til selskapsavtalen. Kommunen kan samtykke i at andre utøvende fysioterapeuter i virksomheten kan eie aksjer/eierandeler.

Der kommunen samtykker i omgjøring til selskap plikter fysioterapeuter med avtale å overdra sine personlige hjemler til selskapet. Overdragelse av avtalehjemmel til selskap forutsetter at fysioterapeuten(e) ansettes i selskapet.

Selskap som skal ha avtale med kommunen er forpliktet til å innta i sine vedtekter nødvendige bestemmelser som ivaretar vilkårene for selskapsavtale i rammeavtalen.

2.2 Anvendelsen av rammeavtalens øvrige bestemmelser på driftsavtaler inngått med selskap

Dersom driftsavtale er inngått med selskap, får de regler som etter rammeavtalen gjelder for fysioterapeuten tilsvarende anvendelse for selskapet så langt de passer.

Kommentar:

Selskaper skal ikke ha en gunstigere posisjon overfor kommunen enn utøvere med individuelle avtaler. I tildelingsprosessen er det samme saksbehandlingsregler og rettigheter for selskap og fysioterapeuter i gruppepraksis. KS' erfaring er at kommunen får mindre innsyn og kontroll med selskap og tilsatte i selskap enn overfor institutter der utøverne har individuelle avtaler. Derfor anbefaler KS at det inngås individuelle avtaler, ikke avtaler med selskap.

I forbindelse med revisjonen i 1986 ble avtalen endret slik at det kunne inngås (lokal) avtale mellom kommunen og aksjeselskap eller ansvarlig selskap dersom både utøveren og kommunen ønsket det. Fra og med 2009 er det gjort ytterligere endringer, og i 2011 ble det tatt inn noen presiseringer. Avtalen beholder imidlertid sitt grunnpreg: Individuell avtalehjemmel er den normale tilknytningsformen mellom kommunen og utøveren. Det er

KS' standpunkt at kommunen ikke er forpliktet til å inngå avtale med et selskap, med mindre en utøver knyttet til selskap viser seg å være den faglig best skikkede.

Dersom kommunen inngår avtale med selskap må selskapsavtalen presisere både den samlede størrelsen på selskapsavtalen, den enkelte fysioterapeuts hjemmels-/stillingsstørrelse, og navnene på de ansatte. (Se mal for selskapsavtale i vedlegg 2.) Ordningen med driftstilskudd til enkeltstående fysioterapeuter vil da opphøre. I stedet får selskapet et tilskudd som tilsvarer den samlede størrelsen på selskapsavtalen.

Det er kun fysioterapeuter som kan eie andeler i selskapet. Disse blir altså både eiere av selskapet og ansatte i det, og selskapet blir arbeidsgiver. Det må fremgå av selskapets vedtekter/aksjonæravtale hvordan andelene er fordelt og hvem som er tilsatt.

De ufravikelige forutsetningene for selskapsavtaler er altså:

- 1) det er kun utøvende fysioterapeuter som blir eiere i selskapet, og*
- 2) de samme eierne er ansatte i selskapet*

Kommunen kan samtykke i at andre utøvende fysioterapeuter i virksomheten kan eie aksjer/ eierandeler. Dette innebærer i så fall at selskapet blir større enn det som tilsvarer tilskuddet fra kommunen. Denne delen av virksomheten, det vil si de fysioterapeuter som selskapet utvides med, utløser ikke trygderefusjon. KS mener at slikt samtykke lett vil skape uklarhet, blant annet i forhold til egenandeler.

Når en ansatt i selskapet slutter blir det en stilling ledig som skal utlyses og besettes, med mindre kommunen velger å redusere volumet/tilskuddet. Det har kommunen anledning til, jf avtalens punkt 12. Ved ledighet i selskap er det kommunen som utlyser og gjør vedtak om hvem som skal utpekes, men selskapet har rett til å avgi uttalelse.

Forskrifter om trygderefusjon bestemmer at retten til trygderefusjon forutsetter individuell avtale mellom kommunen og utøveren. Avtale mellom kommunen og selskap er ikke tilstrekkelig for å oppnå trygderefusjon. Når refusjon til selskap likevel gis er det fordi Helse- og omsorgsdepartementet har valgt å gjøre unntak. I april 1999 skrev departementet til NFF:

“På denne bakgrunn, og med det begrensede omfanget problemet har, vil departementet godta at refusjonen fortsatt kan utbetales på grunnlag av avtale mellom kommune og selskap. Det er en forutsetning at avtalen spesifiserer antall stillingshjemler og -brøker, og at den enkelte fysioterapeut er tilsatt i en av hjemlene. Trygdekontorene inngår på dette grunnlag avtale om direkte oppgjør med hver enkelt fysioterapeut, og må kontrollere at antallet ikke overskrider det avtalte antall hjemler”

3 Fysioterapitjenestens innhold

Fysioterapeuten skal drive fysioterapivirksomhet i henhold til kommunehelsetjenesteloven og annen relevant lovgivning etter den plan for helsetjenesten som gjelder i kommunen og etter den driftsavtale som inngås. Fysioterapeuten må utøve sin virksomhet i nært samarbeid med kommunens øvrige helsepersonell.

I avtaletiden skal fysioterapeuten drive kunnskapsbasert fysioterapi og kun benytte behandlingsformer som er akseptert av helsemyndighetene.

Fysioterapeut/selskap med avtale med kommunen skal ha et åpent behandlingstilbud til befolkningen.

Kommentar:

Driftstilskuddet og den avtalte tid for behandlende virksomhet skal dekke det som faller inn under kommunehelsetjenesten. Ved avtalerevisjonen i 2011 ble det laget et nytt avsnitt som presiserer at fysioterapeuten ikke skal drive alternativ behandling i avtaletiden. Hvilken type fysioterapivirksomhet som omfattes av kommunehelsetjenesten kan leses ut av ASA 4303 (statsavtalen), hvor man finner en oppstilling av de behandlingsformer det er avtalt honorar for. Ulike former for alternativ medisin og helsestudiovirksomhet dekkes ikke av driftstilskuddet. Slik virksomhet må derfor foregå utenfor den tiden som er avtalt med kommunen.

Helsedirektoratet har i et brev 2. juli 2010 gitt noen avklaringer om forholdet mellom fysioterapi og alternative behandlingsformer. Brevet er tilgjengelig på KS' nettside om fysioterapi.

4 Fordeling av behandlingsoppgaver til prioriterte grupper

Pasienter med særskilte behov skal sikres nødvendig helsehjelp, jf. punkt 1.3.

Dersom pasienten av helsemessige årsaker ikke kan møte fram ved fysioterapeutens praksissted, skal behandling tilbys i pasientens hjem, barnehage, skole eller andre lokaler.

Kommunen kan – i de tilfeller der kommunens fast tilsatte fysioterapeuter ikke dekker behovet - stille krav om at inntil 1/5 av avtalt tid for behandlende virksomhet rettes mot prioriterte pasienter.

Kommunen skal legge til rette for at behandlingsoppgaver utenfor instituttet kan gjennomføres effektivt og med kvalitet. Kommunen skal utarbeide retningslinjer for samarbeid og fordeling av pasienter mellom ansatte og selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter bl. a ut fra kompetanse, praksisprofil, avtalevolum og geografi. Fordelingen av pasientene skal skje i tråd med disse retningslinjene. Dersom det er opprettet samarbeidsutvalg i kommunen etter punkt 5, skal retningslinjene drøftes i samarbeidsutvalget før de fastsettes av kommunen.

Kommentar:

KS får av og til meldinger om at privatpraktiserende fysioterapeuter nekter å behandle pasienter som av helsemessige årsaker ikke kan komme til fysioterapeutens praksissted. Fysioterapeutene skylder på dårlig tid og dårlig inntjening på disse pasientene. Dette er i strid med forutsetningen om at utøverne skal ha et åpent tilbud til befolkningen. Så lenge all ordinær fysioterapibehandling er forutsatt utført også av privatpraktiserende utøvere og omfattes av avtalen om driftstilskudd og takster, må de privatpraktiserende fysioterapeutene også behandle disse pasientene.

Kommunen kan stille krav om at inntil 1/5 av avtalt tid for behandlende virksomhet i privat praksis rettes mot prioriterte pasienter.

Dersom de privatpraktiserende som gruppe ikke yter tilstrekkelig overfor prioriterte grupper vil det være et nærliggende tiltak å redusere privat praksis til fordel for kommunal tilsetting.

5 Kommunens orienteringsplikt/samarbeidsutvalg i den enkelte kommune

5.1 Formål og organisering

Kommunen skal holde fysioterapeuter med driftsavtale orientert om planer av betydning for den kommunale fysioterapitjenesten. Orienteringen skal skje gjennom NFFs kontaktperson for selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter i kommunen, eller slik kommunen finner hensiktsmessig.

Når NFFs kontaktperson for selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter i kommunen eller kommunen krever det, skal det opprettes et rådgivende samarbeidsutvalg mellom kommunens administrasjon og selvstendig næringsdrivende og fastlønte fysioterapeuter i kommunen for å diskutere forhold av betydning for fysioterapitjenesten.

Samarbeidsutvalget skal legge til rette for at driften av fysioterapitjenesten skjer på en hensiktsmessig måte gjennom samarbeid mellom kommunens administrasjon og selvstendig næringsdrivende og fastlønte fysioterapeuter. De selvstendig næringsdrivende fysioterapeutene skal sikres innflytelse over drift og organisering av egen praksis i samsvar med de planer som er aktuelle for fysioterapitjenesten.

Kommunen bestemmer utvalgets omfang.

Samarbeidsutvalget konstituerer seg selv. Det tilstås møtegodtgjørelse etter kommunens satser.

Det kan opprettes felles samarbeidsutvalg for flere kommuner.

5.2 Samarbeidsutvalgets oppgaver

Samarbeidsutvalget kan gi råd i saker som gjelder (opplistingen er ikke uttømmende):

- fysioterapitjenesten slik den er beskrevet i lov, forskrift og avtaleverk
- planlegging av kommunens fysioterapitjeneste mht. kapasitet og lokalisering
- oppretting av avtalehjemler og fastlønnsstillinger
- innløsning av avtalehjemler
- flytting av praksis
- forslag til rapporteringsrutiner
- generelt om ventelister og ventelistereduserende tiltak
- fordeling av behandlingsoppgaver til prioriterte grupper
- kvalitetsarbeid/kvalitetsindikatorer mht. ventetid, telefontilgjengelighet, behandling i pasientens hjem mv.

Samarbeidsutvalget skal ikke behandle:

- saker av personlig karakter med mindre berørte fysioterapeuter samtykker i det
- saker som vedrører brudd på plikter etter helsepersonelloven eller straffeloven

Samarbeidsutvalgets uttalelse skal følge saken. Mindretallets uttalelse skal fremgå.

Kommentar:

Ved avtalerevisjonen i 2011 ble dette punktet utvidet. Delpunkt 5.1 beskriver samarbeidsutvalgets formål og organisering. Kommunen bestemmer utvalgets omfang, og det kan opprettes felles samarbeidsutvalg for flere kommuner. Det skal tilstås møtegodtgjørelse etter kommunens satser. Delpunkt 5.2 gir eksempler på saker det er naturlig at samarbeidsutvalget diskuterer.

6 Kunngjøring og tildeling

6.1 Kunngjøring

Når kommunen blir kjent med at det vil bli ledighet i en avtalehjemmel, skal den uten unødig opphold kunngjøre avtalehjemmelen, med mindre kommunen treffer beslutning om innløsning av avtalehjemmelen etter reglene i punkt 12.

Kommunen kan velge å avvente utlysning av ledig driftstilskudd av mindre omfang enn 2/5, slik at denne kan slås sammen med hjemmel som blir ledig på et senere tidspunkt. I slike tilfeller har fratredende fysioterapeut rettigheter etter punkt 17.

Kommunen skal kunngjøre nye og ledige avtalehjemler med minst tre ukers søknadsfrist i tidsskriftet "Fysioterapeuten" og/eller landsdekkende avis, nettbasert jobbportal eller liknende. Unntatt fra kravet om kunngjøring er ledighet av inntil tolv måneders varighet.

Vilkår av betydning for avtalehjemmelen skal fremkomme i kunngjøringen, herunder beskrivelse av fysioterapikompetanse som etterspørres, avtalehjemmelens størrelse, om og eventuelt hvor avtalehjemmelen er lokalisert, driftsform mv. Det skal fremkomme av kunngjøringen at avtalehjemmelen er regulert av ASA 4313 slik den til enhver tid lyder.

Kommentar:

Ved ledighet skal hjemmelen lyses ut. Ny utøver skal som hovedregel fortsette virksomheten i samme lokaler som overdragende fysioterapeut. Det er kun ved nyopprettede avtalehjemler at kommunen står fritt ved lokaliseringen. Denne begrensingen av handlefrihet ved etablering er gjort for å skape forutsigbarhet ved utlysningen samt å underlette potensielt vanskelige overdragelsesprosesser mellom fratredende og tiltredende fysioterapeut.

Selv om utøveren ved overdragelsen er forpliktet til å fortsette i overdragende fysioterapeuts lokaler, vil vedkommende likevel kunne gis tillatelse til å flytte til andre lokaler på et senere tidspunkt, jf. punkt 11 i avtalen.

Etter avtalerevisjonen i 2011 er det lagt til at kunngjøringsteksten skal inneholde en beskrivelse av hvilken fysioterapikompetanse som etterspørres. Det er viktig at kommunen har vurdert hvilken kompetanse det er behov for, ettersom dette danner grunnlag for å vurdere hvilken søker som er faglig best skikket. Hvis kommunen har behov for allmenn fysioterapi, er ikke nødvendigvis en fysioterapeut med spesialistkompetanse bedre faglig skikket. Dersom kommunen har behov for en spesifikk spesialistkompetanse, er det viktig at søkerne blir gjort oppmerksomme på dette i utlysningsteksten.

Det er stort press mot kommunene fra fysioterapeuter med små hjemler om å oppjustere disse. Dette er ingen ubetinget rettighet. Fra 1. januar 2012 gjelder en ny forskrift om oppjustering av driftsavtalehjemler for fysioterapeuter. Kommunene kan oppjustere deltidshjemler etter en intern utlysning.

- *Forskriften: <http://www.lovdata.no/for/sf/ho/xo-20111216-1392.html>*
- *Høringsnotatet med departementets begrunnelser: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/hoeringer/hoeringsdok/2011/horingsbrev---samhandlingsreformen---for/horingsnotat.html?id=651215>*

6.2 Tildeling av avtalehjemmel og inngåelse av driftsavtale

Kommunen fatter vedtak om tildeling av avtalehjemmel. Partene legger til grunn at kommunens vedtak om tildeling av avtalehjemmel og oppsigelse eller heving av driftsavtale er enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Ved tildeling skal det legges vekt på saklige kriterier, jf. kommunehelsetjenesteloven § 4-2. Som saklige kriterier menes faglig kompetanse og erfaring, samarbeidsevner, evne til å drive privat praksis, mv.

Ved tildeling av hjemmel lokalisert til gruppepraksis skal gjenværende fysioterapeuters uttalelse tillegges stor vekt, så fremt det er lagt vekt på saklige kriterier etter foranstående punkt. Ved ledighet i gruppepraksis skal NFFs kontaktperson inviteres til å delta på intervju, forutsatt at vedkommende ikke er knyttet til gruppepraksisen.

Snarest mulig etter tildelingen skal kommunen fremsette tilbud om driftsavtale med fysioterapeuten som er tildelt avtalehjemmelen, og KS og NFF er enig om at vedlagte mønsteravtaler benyttes (vedlegg 1 og 2 til rammeavtalen). Det skal uansett inntas en henvisning i avtaletilbudet om at driftsavtalen reguleres av den til enhver tid gjeldende ASA 4313.

Dersom kommunens tilbud ikke er akseptert innen to måneder etter at tilbudet er gitt, kan kommunen trekke tilbudet og behandle saken på nytt.

Etter avtale med kommunen kan det fra avtaleinngåelsen gis inntil 6 måneders frist for overtakelse.

Kommentar:

Det er kommunen som utlyser, intervjuer og treffer vedtak om tildeling av avtalehjemmel. Denne prosessen kan ikke overlates til instituttet eller til gjenværende/fratredende fysioterapeuter.

Kommunen utpeker ny hjemmelsinnehaver, og den faglig best skikkede skal utpekes. Dette er det fortsatt naturlig å legge til grunn, selv om denne formuleringen ikke er tatt med i ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester fra 1.1.2012. For tildeling av avtalehjemmel gjelder det et «ulovfestet kvalifikasjonsprinsipp», som er slått fast både i rettspraksis, av sivilombudsmannen og i juridisk teori. Kvalifikasjonsprinsippet forutsetter at den kandidaten som objektivt sett og etter kommunens samlede vurdering er best kvalifisert skal tildeles avtalehjemmelen. Kommunen kan med andre ord velge den

søkeren som kommunen finner best personlig egnet, selv om en annen søker har bedre formelle kvalifikasjoner.

Før 2009 var kjønns- og alderssammensetning nevnt som kvalifikasjonskriterier i forbindelse med utpeking. Dette er nå tatt ut. Endringen innebærer ikke at kjønn og alder aldri vil kunne inngå som elementer i en saklighetsvurdering, men KS fant det for unyansert at kjønn og alder skulle gis så stor vekt i selve avtaleteksten og uten noe forbehold.

Når det gjelder institutters innflytelse i utpekingsprosessen/intervjuprosessen er avtalen endret. Tidligere bestemmelse om at representant for gruppepraksisen skulle inviteres til å delta i intervjuer av aktuelle kandidater er tatt ut, dette er gjort for å unngå habilitetsproblemer. Tidligere bestemmelse er avløst av punkt 6.2 tredje avsnitt, se likevel punkt 2.1 fjerde avsnitt.

Ved ledighet i institutt med flere privatpraktiserende utøvere må kommunen legge vekt både på faglig skikkethet og en innstilling fra instituttet. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er hensynet til det fremtidige arbeidsmiljøet ved instituttet og fremtidig økonomisk samarbeid mellom utøverne.

Det er gjenværende utøvere ved instituttet som gis anledning til å påvirke kommunens valg. Bestemmelsen har ingen betydning for enepraksiser, her er ikke tidligere innehaver gitt en slik rett til å påvirke.

Først foretas utpeking av kommunen basert på faglige kriterier. Deretter forhandler fratredende og tiltredende fysioterapeut overdragelsesvilkårene, se punkt 7. Dersom de ikke kommer til enighet fastsettes overdragelsesvilkårene med bindende virkning av sentral nemnd, se punkt 8 og 23. Det er fysioterapeutene selv som har ansvar for at nemnda evt. trer i funksjon. Denne avklaringen mellom fratredende og tiltredende fysioterapeut bør skje innenfor et tidsrom av 2 måneder, se punkt 6.2 nest siste avsnitt. (Merk at dette er en annen løsning enn det som gjelder for privatpraktiserende leger. Der inngås avtalen med kommunen etter at fratredende og tiltredende lege er enige om overdragelsesvilkårene eller enige om at saken behandles av nemnd.)

Når søker har akseptert kommunens tilbud er vedkommende forpliktet til å starte praksisen, forpliktet til å innfri avtalte (eller nemndsbestemte) overdragelsesvilkår etter punkt 7 og selv bundet av avtalens ordinære oppsigelsesfrist på 6 måneder.

Det er KS' holdning at samme prinsipper skal legges til grunn ved ledighet i selskap som det som gjelder for ledighet i avtalehjemmel. Det er uforenlig med sentrale forutsetninger og dermed uakseptabelt at det skal koste mer å overta stilling/aksjer/eierandeler i et selskap enn å overta en ledig individuell avtalehjemmel.

Om klagerett:

Tildeling av avtalehjemmel er et enkeltvedtak med klagerett etter forvaltningsloven. Søkere som ikke får tilbud er part og har klagerett. De må gjøres oppmerksom på klageretten i forbindelse med kommunens tildelingsvedtak. Det er rettslig uavklart om instituttet/gruppepraksisen kan anses som part og ha klagerett, dette må vurderes konkret i hvert tilfelle. (Frostatings lagmannsrett har i en sak vurdert institutteier som part)

Det er opp til kommunen å etablere et klageorgan.

Om saken skal forelegges et politisk organ før klagen behandles av klageorganet må avgjøres ut fra kommunens delegasjonsreglement og hvem rådmannen/evnt andre har fått sin fullmakt fra. Dersom rådmannen har fått fullmakten via et politisk utvalg og det ikke framgår av delegasjonsvedtaket at rådmannen også er delegert retten til å være underinstans, skal klagen forelegges det politiske utvalget som da er underinstans. Dersom rådmannen har fått delegert fullmakt direkte fra kommunestyret, er rådmannen underinstans. Da skal ikke klagen forelegges kommunestyret eller annet politisk utvalg før klageorganets behandling.

For mer informasjon, se netartikkel om klagerett:

<http://www.ks.no/PageFiles/2402/klagerett.pdf>

7 Overdragelse av fysioterapivirksomhet med kommunal driftsavtale

7.1 Overdragelser

Avtalehjemmelen er en del av kommunens fysioterapitjeneste etter kommunehelsetjenesteloven og kan ikke selges/omsettes/overdras av den enkelte fysioterapeut når vedkommende avslutter sin virksomhet.

Ved tildeling av avtalehjemmelen til ny fysioterapeut, kan eksisterende innehaver kreve samtidig overdragelse av fysioterapivirksomheten knyttet til driftsavtalen. Ved overdragelse av praksisen skal prisen mellom fratredende og tiltredende fysioterapeut omfatte verdien av inventar og utstyr etter takst. Retten og plikten til å overta inventar og utstyr er begrenset til eiendeler som etter sin art og sitt omfang er nødvendige for den virksomheten tiltredende fysioterapeut skal drive i medhold av den kommunale driftsavtalen. De nærmere vilkårene for overdragelse av fysioterapivirksomhet avtales mellom fratredende og tiltredende fysioterapeut. Vederlaget kan ikke avtales høyere enn eiendelenes omsetningsverdi, eller bruksverdi der denne antas å være høyere.

Fysioterapeut som krever overdragelse av virksomheten har også krav på vederlag for verdien av praksisen som er opparbeidet på grunnlag av driftsavtalen dersom vedkommende har drevet praksis med kommunal driftsavtale i mer enn tre år.

Fratredende fysioterapeut har krav på vederlag for verdien av praksisen som er opparbeidet selv om vedkommende har drevet praksisen kortere enn tre år, dersom det ble betalt slikt vederlag da fysioterapeuten selv overtok praksisen.

Dersom det skal ytes vederlag for opparbeidet praksis, kan dette ikke avtales høyere enn 20 % av gjennomsnittlig trygderefusjon, egenandel og driftstilskudd de tre siste kalenderår før vedtak om tildeling av avtalehjemmel til ny praksisinnhaver. Trygderefusjon, egenandeler og kommunale driftstilskudd som er utbetalt direkte til godkjent vikar, inngår i beregningsgrunnlaget.

Mellom fratredende og tiltredende avtaleinnehaver kan det ikke avtales andre former for godtgjøringer/kompensasjoner enn det som fremgår av rammeavtalen. Fratredende og tiltredende fysioterapeut kan ikke forhandle om overdragelsesvilkår før kommunen har

foretatt tildeling av avtalehjemmelen. Eventuell avtale om overdragelsvilkår som er inngått før tildeling er ikke bindende for noen av partene.

Økonomisk oppgjør mellom fratredende og tiltredende fysioterapeut er kommunen uvedkommende.

Kommentar:

Det er overlatt til fratredende og tiltredende fysioterapeut å bli enige om overdragelsesbetingelsene. Vilåårene rundt overdragelse av ledige avtalehjemler er regulert av punkt 7, 8 og 23. Overdragelsessummen skal omfatte verdien av inventar og utstyr etter takst. I tillegg kan det beregnes godtgjåring for opparbeidet praksis dersom praksisen har vert drevet mer enn 3 åå. Godtgjåringen skal ikke overstige 20 % av trygderefusjon, driftstilskudd og egenandeler for de siste 3 åå i gjennomsnitt. (Godtgjåringen blir med andre ord maksimalt 20 % av ett åårs omsetning.) Dersom praksiser omsettes for hoyere belop er dette i strid med overenskomsten og de sentrale parters intensjoner. Det har vert betydelig uro rundt prisfastsetting i de siste åårene, derfor er det fra og med 2009 avtalt en sentral tvistelsning (se punkt 8 og 23). En nemndsavgjorelse 18.10.2011 omhandlet krav om vederlag for praksis der vedkommende ikke hadde eget institutt (ambulerende tjeneste) og der kommunen var primerkilden for tildeling av pasienter. Nemnda mente at det ikke kunne kreves vederlag for overdragelse av praksis i dette tilfellet.

Når ledighet i allerede etablert praksis oppstår, skal praksisen i utgangspunktet viderefores fra eksisterende lokaler (jf. punkt 11). KS vil sterkt frarå at kommunen i forbindelse med utlysning/rekruttering åpner for en annen lokalisering. Dette vil kunne svekke fratredende fysioterapeuts rettigheter til overdragelse etter punkt 7, og kommunen kan dermed få et erstatningskrav mot seg.

7.2 Tidspunkt for overtakelse

Overdragelse av fysioterapivirksomhet etter punkt 7 skjer med overtakelse fra det tidspunkt som ny driftsavtale begynner å lope, med mindre annet avtales med kommunen.

Retten og plikten til å overta virksomheten på tidspunktet for overtakelse, gjelder selv om det er reist tvist etter punkt 8 om vilåårene for overdragelsen.

8 Tvist om overdragelsvilkår

Tvist om vilåårene for overdragelse av fysioterapivirksomhet etter punkt 7 avgjores ved nemndsbehandling etter reglene i punkt 23. Nemndas kompetanse omfatter ethvert tvistespormål i tilknytning til vilåårene for overdragelsen, herunder tvist om rett og plikt til å overdra virksomheten, hvilke eiendeler som er omfattet av overdragelsen, verdsettelsen, betalingsvilkår, overtakelsestidspunkt mv.

Blir fratredende og tiltredende fysioterapeut ikke enige om overdragelsvilkåårene innen 1 måned etter at tilbud om avtalehjemmel er gitt, fastsettes vilåårene ved nemndsbehandling. Begge fysioterapeuter plikter å medvirke til nemndsbehandling.

Kommentar:

Dersom tidligere og ny utover ikke blir enige, skal uenigheten avgjores av sentral nemnd.

Begge fysioterapeuter er forpliktet til å medvirke til nemndsbehandling. Uenighet om overdragelsesvilkår innebærer ikke at kommunens utpeking settes til side, og fratredende utøver har ikke rett til å få hjemmelen utlyst på nytt. Tvister som oppstår mellom gammel og ny hjemmelsinnehaver er i prinsippet kommunen uvedkommende, men det er naturlig at kommunen bidrar til at nødvendige prosesser kommer i gang, for eksempel ved å informere de berørte om bestemmelsene i rammeavtalen.

9 Overdragelse i form av nedtrapping

Fysioterapeut med individuell avtale har rett til å trappe ned sin virksomhet i tiden før fratreden grunnet alder eller uførhet. Nedtrapping innebærer en forskuttert overdragelse. Det oppstår ingen ny avtalehjemmel. I kunngjøringen skal det fremgå at driftsavtale inngås med opptrapping av virksomheten i tråd med fastsatt nedtrappingsplan.

Følgende vilkår gjelder i forbindelse med nedtrappingen:

- a) Nedtrapping innebærer overdragelse av hele hjemmelen. Alle prosedyrer etter punkt 6 skal derfor følges.
- b) Det må av hjemmelsinnehaver fremlegges en bindende nedtrappingsplan hvor virksomheten avvikles over en periode på inntil 5 år.
- c) Avtalehjemmelen må være minst 4/5 av full hjemmel. Det kan trappes ned inntil 2/5 av full hjemmel. Tiltredende fysioterapeut trer inn i virksomheten med minst 2/5 av full hjemmel.
- d) Driftstilskuddet fordeles forholdsmessig til fysioterapeutene.
- e) Nedtrapping innebærer verken midlertidig eller varig splitting av hjemmelen.
- f) Nedtrappende fysioterapeut må være mellom 62 (unntatt uførhet) og 70 år og må fratre senest ved fylte 70 år
- g) Nedtrappende fysioterapeut kan kreve virksomheten overdratt etter reglene i punkt 7. Vederlaget etter punkt 7 fastsettes ved nedtrappingsperiodens begynnelse. Det økonomiske oppgjøret foretas i samsvar med nedtrappingsplanen mot at tiltredende fysioterapeut gis tilgang til lokaler, inventar og utstyr i en forholdsmessig del av åpningstiden. Endelig overtakelse av virksomheten skjer fra det tidspunkt nedtrappende fysioterapeuts virksomhet er fullstendig avviklet. I nedtrappingsperioden fordeles faste utgifter knyttet til virksomheten under driftsavtalen med en forholdsmessig andel på hver av på fysioterapeutene.
- h) Tiltredende fysioterapeut er bundet til instituttet. Rett til flytting oppstår ikke (med mindre nedtrappende fysioterapeut flytter).
- i) Nedtrappingen skal gjennomføres slik at det samlede omfanget av virksomheten under avtalehjemmelen ikke økes vesentlig i nedtrappingsperioden.

Reglene om nedtrapping av virksomhet får tilsvarende anvendelse ved delvis uførhet så langt de passer.

Fysioterapeutens rett til nedtrapping etter denne bestemmelsen fratar ikke kommunen rett til innløsning etter punkt 12. Krav om nedtrapping kan derfor avslås.

Merknad: Partene har avklart at ordningen er forenlig med FOR 1998-06-18 nr 590 (Forskrift om rett til trygderefusjon for leger, spesialister i klinisk psykologi og fysioterapeuter).

10 Dødsfall

Dersom avtaleinnehaver dør, overtar dødsboet vedkommendes rettigheter og forpliktelser etter driftsavtalen, og har rett til å videreføre praksis ved bruk av vikar inntil avtalehjemmelen overføres til ny fysioterapeut etter punkt 7 eller inndras etter punkt 12. Dødsboet har således krav på vederlag for opparbeidet praksis ved overdragelse av avdødes fysioterapivirksomhet, samt kompensasjon ved innløsning etter reglene i punktene 7 og 12.

11 Lokalisering og flytting

Ved ledighet i tidligere opprettet avtalehjemmel skal denne utlyses ved samme institutt, med mindre særlige grunner tilsier at kommunen fastsetter en annen lokalisering. Dersom kommunen benytter seg av dette, har fysioterapeuten/selskapet rettigheter etter punkt 12.

Ved nyopprettet avtalehjemmel bestemmer kommunen hvor virksomheten skal lokaliseres.

Praksisen bør drives fra velegnede lokaler og være tilgjengelig for funksjonshemmede. Ved nyetablering og endret lokalisering av eksisterende institutt skal lokalene være tilgjengelige for funksjonshemmede.

Flytting av praksis til nytt institutt eller til annen del av kommunen kan ikke skje uten kommunens samtykke. Kommunen bør ikke nekte samtykke når flyttingen åpenbart ikke medfører konsekvenser for kommunens geografiske fordeling av fysioterapeuter.

Når avtaleinnehaver i gruppepraksis ønsker å flytte for å etablere praksis annet sted i kommunen, forutsettes drøftinger med gjenværende fysioterapeuter og kommunen før samtykke til flytting gis.

Kommentar:

Når ledighet i allerede etablert praksis oppstår, skal praksisen i utgangspunktet videreføres fra eksisterende lokaler, selv om disse lokalene ikke er ideelle og selv om søker til den ledige hjemmelen ønsker å drive fra andre lokaler.

KS vil sterkt frarå at kommunen i forbindelse med utlysning/rekruttering åpner for en annen lokalisering. Dette vil kunne svekke fratredende fysioterapeuts rettigheter til overdragelse etter punkt 7, og kommunen kan dermed få et erstatningskrav mot seg.

Hvis en avtaleinnehaver i gruppepraksis ønsker å flytte, understreker KS viktigheten av at vedkommende drøfter flyttingen med gjenværende fysioterapeuter i gruppepraksisen og kommunen. Flytting kan ikke skje uten samtykke fra kommunen. Slik samtykke kan normalt ikke nektes med mindre det foreligger åpenbare konsekvenser for kommunens geografiske fordeling av fysioterapeuter.

Den enkelte fysioterapeut er selvstendig næringsdrivende som inngår diverse avtaler i forbindelse med sin næringsutøvelse eller overtar avtaler i forbindelse med overtakelse av praksisen fra en tidligere fratredende fysioterapeut etter reglene i punkt 7. Disse avtaleforhold er i utgangspunktet kommunen uvedkommende. Kommunen skal ikke

vurdere hvorvidt avtaleforholdet mellom fysioterapeuten og gjenværende fysioterapeuter i instituttet tillater flytting eller legger hindringer i veien for flytting. Det må skilles mellom kommunens interesser knyttet til fysioterapidekningen og de næringsmessige forholdene fysioterapeutene imellom. Så lenge kommunen ikke blander seg borti disse næringsmessige forholdene bør kommunen heller ikke være ansvarlig for de konsekvenser samtykke til flytting innebærer for de gjenværende fysioterapeuter i instituttet.

12 Innløsning av avtalehjemmel ved ledighet - kompensasjon

12.1 Innløsning

Ved ledighet i individuell avtale/selskapsavtale kan avtalehjemmelen innløses. Dersom kommunen vil innløse en avtalehjemmel, plikter kommunen å dekke det dokumenterte tap utøveren/eieren lider ved ikke å kunne selge inventar og utstyr.

Før eventuell innløsning skal kommunen vurdere det samlede omfang av fysioterapitjenester sett i forhold til det totale helsetjenestetilbudet i kommunen. Kommunen skal ta stilling til eventuell innløsning innen rimelig tid.

Ved innløsning av avtalehjemmel i gruppepraksis/stilling i selskap skal uttalelse fra de øvrige i gruppepraksisen/selskapet foreligge før saken behandles endelig.

Kommunen skal innhente uttalelse fra samarbeidsutvalget/kontaktperson for de selvstendig næringsdrivende fysioterapeutene før innløsning besluttes.

12.2 Kompensasjon for økonomisk tap

Ved innløsning av avtalehjemmel skal kommunen kompensere det økonomiske tap fratredende fysioterapeut lider ved ikke å kunne overdra sin praksis etter punkt 7. Tap på utstyr utover det som trengs innen kommunehelsetjenesten dekkes ikke.

Fysioterapeut som har drevet praksisen mer enn 3 år har rett til godtgjøring for opparbeidet praksis med inntil 20 % av gjennomsnittlig trygderefusjon, egenandeler og driftstilskudd de 3 siste år. Fratredende fysioterapeut har krav på vederlag for verdien av praksisen som er opparbeidet selv om vedkommende har drevet praksisen kortere enn tre år, dersom det ble betalt slikt vederlag da fysioterapeuten selv overtok praksisen.

12.3 Tvist om kompensasjon

Tvist om retten til økonomisk kompensasjon i forbindelse med innløsning av avtalehjemmel, herunder kompensasjonens størrelse, avgjøres ved nemndsbehandling etter reglene i kapittel 23.

Blir kommunen og fysioterapeut ikke enige om kompensasjon innen 1 måned etter at innløsning er besluttet, fastsettes vilkårene ved nemndsbehandling. Begge parter plikter å medvirke til nemndsbehandling.

13 Driftstilskudd

Kommunen skal betale driftstilskudd til fysioterapeuten. Størrelsen på driftstilskuddet fastsettes i egen avtale mellom staten/KS og Norsk Fysioterapeutforbund (ASA 4303). Fullt driftstilskudd utbetales ved 100 % avtalehjemmel og reduseres forholdsmessig avhengig av størrelsen på avtalehjemmelen.

Kommunen kan opprette deltidshjemler når dette samsvarer med det reelle behovet, jf. 1.3 siste setning.

Etter 01.07.2008 skal det ikke inngås individuelle avtaler/selskapsavtaler som tilsvarer mindre enn 2/5 av fullt driftstilskudd. Dette gjelder med mindre fysioterapeut med eksisterende driftsavtale ønsker å arbeide deltid ved siden av undervisning eller forskning. For slike tilfeller kan det likevel ikke avtales mindre enn 1/5 av fullt driftstilskudd.

Tilskuddet utbetales med 1/12 hver måned. Utbetalingene skal justeres for endringer i tilskuddet i henhold til ASA 4303 innen 1. oktober i endringsåret med etterbetaling fra virkningstidspunktet for endringen.

Utbetaling av fullt tilskudd forutsetter at fysioterapeuten selv bærer alle utgiftene ved driften.

Fysioterapeuten kan ikke kreve egenandeler o.l. ut over det som er fastsatt av staten, jf. kommunehelsetjenesteloven § 2-3. Økte egenandeler under henvisning til redusert hjemmel o.l. er mislighold av driftsavtalen, jf også punkt 1.5 andre avsnitt, siste setning.

Kommentar:

Partenes forutsetninger ved kommunehelsetjenestelovens innføring i 1984 var at full praksis skulle utløse fullt driftstilskudd fra kommunen. Dette gjelder ennå og forplikter partene og kommunene.

I de siste årene har henvendelser til KS fra kommuner og NFF gitt grunn til å anta at oppretting av deltidshjemler og oppsplitting av hele avtalehjemler i mange tilfeller er begrunnet med at avtaleløse fysioterapeuter skal oppnå rettigheter til trygderefusjon og/eller at kommunene skal få "mer fysioterapi for pengene". En slik praksis er i strid med partenes forutsetninger og ASA 4303 og 4313. Man får også et høyere uttak av trygderefusjon enn det som antall formelt opprettede årsverk skulle tilsi.

Denne problemstillingen var en vesentlig grunn til at minste driftstilskudd for nye avtaler ble hevet fra 20 til 40 % i 2008.

Dersom kommunen oppretter eller viderefører en deltidshjemmel kan ikke fysioterapeuten avkreves mer fysioterapitjeneste enn tilsvarende antall timer. En hjemmel på 40 % vil således gi et fysioterapitilbud på om lag 14 timer per uke. Dersom kommunen har en ledig fulltidshjemmel som det er behov for men som kommunen splitter opp i deltidshjemler må dette begrunnes. Begrunnelsen kan blant annet være:

- *kommunens kjennskap til at aktuelle søkere/interessenter ikke ønsker å arbeide mer enn det deltidshjemmelen tilsvarer*
- *kommunens tilbud ønskes geografisk spredt (aktuelt ved store avstander i kommunen)*

- hjemmelen deles av faglige grunner (behov for ulik spesialkompetanse innen fysioterapi)
- partiell oppsigelse på grunn av svak kommunal økonomi

Ovennevnte gjelder også der instituttet er organisert som selskap.

Vi gjør oppmerksom på at NFF ikke er enig i siste kulepunkt, se kommentar til punkt 20.

En reduksjon av avtalehjemmel fordi innehaver ønsker å redusere sin virksomhet innebærer ikke automatisk en deling av avtalehjemmelen slik at man får en ny avtalehjemmel og ledighet i denne. Dersom ny hjemmel – hel eller deltid - skal opprettes, må kommunen fatte vedtak om dette, en oppsplitting av hjemmelen kan ikke bestemmes ensidig av hjemmelsinnehaver. Dersom kommunen fatter slikt vedtak skal den nyopprettede hjemmelen lyses ut etter reglene i rammeavtalen. Kommunen kan alternativt foreta en inndragning og således begrense behandlingsvolumet permanent.

Dersom kommunen forsyner nabokommuner med fysioterapi slik at disse kan nøye seg med en relativt svak bemanning/dekning, bør det interkommunale samarbeidet på dette området bedres. Nabokommunene bør med andre ord betale for seg. Vi har ikke lovverk eller avtalebestemmelser som kan gjennomtvinge dette. Det er heller aldri satt på spissen hvorvidt kommunen kan kreve at kommunens fysioterapeut prioriterer egne innbyggere og derfor skal kunne avvise pasienter fra nabokommunen.

14 Arbeidstid og åpningstid

Fysioterapeut med 100 % avtalehjemmel skal ha en arbeidstid på gjennomsnittlig 36 timer per uke i 45 uker per kalenderår. For fysioterapeuter over 60 år er arbeidstiden 44 uker per kalenderår. Etter avtale med kommunen kan dette fravikes.

Tid til administrasjon inngår i arbeidstiden som fremkommer i avsnittet ovenfor.

Åpningstid fastsettes etter drøftinger. Innenfor rammen av avtalt årsverk kan det avtales endringer i åpningstid grunnet sesongmessige variasjoner i pasienttilgangen.

Dersom fysioterapeuten over tid har lavere aktivitet enn avtalt, har denne varslingsplikt overfor kommunen.

Kommentar:

Ukentlig arbeidstid for fastlønnede og privatpraktiserende fysioterapeuter (der hvor arbeidsgiver har søkt etter spesielt denne kompetansen) er 36 timer per uke. Denne rettigheten er gammel. Pauser inngår ikke, arbeidstiden er altså eksklusiv spisepause.

Dersom fysioterapeuten over tid har lavere aktivitet enn avtalt, har denne varslingsplikt overfor kommunen. Dette er en bestemmelse som kom inn i avtalen i 2011.

Avtalen sier at åpningstid fastsettes etter drøftinger. Så lenge fysioterapeuten arbeider i tråd med den avtalte totale ukentlige arbeidstiden, bør kommunene være fleksible på hvordan fysioterapeuten legger opp sine åpningstider. Hovedavtalen gjelder ikke for privatpraktiserende utøvere. Det vil si at begrepet "drøfting" i dette tilfellet ikke betyr at kommunen har styringsrett ved eventuelt uenighet. Hvis kommunen og fysioterapeuten

ikke blir enige, finnes ingen tvistebestemmelser for å løse saken.

15 Fravær fra praksis

15.1 Fravær

Fravær skal meldes til kommunen. Kommunen kan kreve nærmere dokumentasjon av fraværet.

Fravær ut over 7 uker per år (8 uker per år for fysioterapeuter over 60 år) krever kommunens samtykke.

Kommunen skal normalt samtykke til fravær grunnet etter- og videreutdanning i fysioterapi.

Samtykke kan ikke nektes dersom fraværet skyldes sykdom, svangerskap, fødsel eller adopsjon, og fraværet ikke har en varighet over ett år.

15.2 Driftstilskudd ved fravær

Kommunen betaler driftstilskuddet uendret ved fravær grunnet sykdom, svangerskap, fødsel eller adopsjon sammenhengende inntil 16 dager.

Kommunen betaler også driftstilskuddet i inntil 10 dager per kalenderår ved fravær som skyldes sykdom hos barn under 12 år, eller under 16 år dersom det foreligger kronisk sykdom eller funksjonshemning. Dersom fysioterapeuten har omsorg for mer enn to barn utvides antall dager uten trekk i driftstilskuddet til 15 dager, og til 20 dager dersom barnet er funksjonshemmet eller kronisk sykt. Dersom fysioterapeuten er alene om omsorgen fordobles ovennevnte kvoter.

Det utbetales ikke driftstilskudd etter dette punkt for fravær som samlet overstiger tre måneder i et kalenderår med mindre fysioterapeuten har vikar som ivaretar ansvaret under fraværet.

Det gjøres ingen avkortning for fravær inntil 12 dager per kalenderår som skyldes offentlige verv eller verv i Norsk Fysioterapeutforbund.

Ved delvis fravær foretas forholdsmessig trekk i driftstilskuddet.

Avvikling av ferier og annet nødvendig fravær skal skje i samråd med øvrige fysioterapeuter og meddeles kommunen. Det forutsettes rimelig fysioterapidekning hele året.

Kommentar:

Alt fravær skal meldes til kommunen, som kan kreve nærmere dokumentasjon av fraværet.

Fravær fra praksis ut over 7(8) uker per år krever kommunens samtykke, med mindre fraværet skyldes sykdom, svangerskap, funksjonshemmet sykt barn eller utdanningspermisjon godkjent av kommunen. Annet fravær krever kommunens samtykke.

Merk for øvrig at bevegelige hellig- og høytidsdager skal medregnes i de 45 (44) uker som gir rett til uavkortet driftstilskudd.

16 Vikar mv.

Fravær som nevnt i punkt 15 gir fysioterapeuten rett til å innta kvalifisert vikar som skal godkjennes av kommunen. Inntak av vikar for fravær utover 12 måneder skal kunngjøres og tildeles av kommunen etter reglene i punkt 6.

Driftstilskuddet utbetales til vikaren. Ved vikariat av inntil tre måneders varighet kan tilskuddet betales til fysioterapeut som innehar avtalehjemmelen. Økonomisk oppgjør mellom fysioterapeuten og vikaren er kommunen uvedkommende.

Kommunen kan etter en konkret vurdering opprettholde utbetaling av driftstilskuddet til fysioterapeut som gjennomfører etter- og videreutdanning som er særlig viktig for kommunens fysioterapitjeneste, også i tilfelle der vikar ikke inntas.

Kommentar:

Intensjonen med vikarbestemmelsen er at vikariatet skal være reelt, og ikke et skalkeskjul for å utvide praksisen (oppsplitting) eller leie ut praksisen på ubestemt tid.

Ved inntak av vikar skal driftstilskuddet betales til vikaren. (Før 1.7.2006 var hovedregelen at tilskuddet skulle utbetales til hjemmelsinnehaver.) Det er viktig at hjemmelsinnehaver og vikar etablerer ordnede forhold seg imellom, men slike forhold/avtaler er kommunen uvedkommende.

Følgende merknad til § 6 i refusjonsforskriften (FOR 1998-06-18 nr 590) er viktig:

“Lege, spesialist i klinisk psykologi og fysioterapeut som nevnt i § 1 pkt. 1 og § 2 kan ta inn vikar ved midlertidig avbrudd i praksis. Vikaren overtar dennes rett til refusjon i den avtalte vikarperioden. Rettighetsinnehaver kan ikke selv praktisere for trygdens regning i samme periode, med unntak for yrkesutøver med fastlegeavtale/driftsavtale som avtaler bruk av vikar i deltidspermisjon med kommunen eller fylkeskommunen. I forståelse med kommunen/ fylkeskommunen kan derfor vikar i deltidspermisjon få trygderefusjon samtidig som rettighetsinnehaver opprettholder sin refusjon, for eksempel 50 prosent hver.

Rettighetsinnehaver og vikar i deltidspraksis kan ikke utløse refusjon for samme tidspunkt, det vil si samme dato og klokkeslett. Vikarens rett til trygderefusjon bortfaller når den avtalte vikarperioden utløper.

Vikar i deltidspraksis kan ikke utvide praksisen til heltidspraksis.

Det er viktig at lege, spesialist i klinisk psykologi og fysioterapeut melder fra til Helsedirektoratet eller det organ Helsedirektoratet bestemmer om avbrudd i praksis, for å unngå senere tvil om rett til trygderefusjon.”

17 Midlertidig driftsavtale ved overføring av avtalehjemmel

Dersom eksisterende driftsavtale utløper før ny driftsavtale trer i kraft ved overføring av avtalehjemmel etter punkt 7, har fratredende fysioterapeut rett til å videreføre driftsavtalen midlertidig med én måneds oppsigelsestid inntil ny driftsavtale trer i kraft. Ved slik forlengelse har fratredende fysioterapeut rett til å innta vikar etter reglene i punkt 16.

Dersom fratredende fysioterapeut ikke benytter seg av retten til å videreføre driftsavtalen, har utøvende fysioterapeuter i samme gruppepraksis rett til å inngå midlertidig driftsavtale med kommunen på samme vilkår. Det forutsettes at terapeutenes arbeidsomfang øker tilsvarende.

Dersom verken fratredende fysioterapeut eller utøvende fysioterapeuter i samme gruppepraksis benytter seg av retten til å inngå midlertidig driftsavtale etter første og annet avsnitt, kan kommunen inngå midlertidig driftsavtale med annen fysioterapeut med inntil 6 måneders varighet uten kunngjøring.

18 Endringer i avtalehjemmelen

Endringer i avtalen, for eksempel knyttet til intensivert pasientbehandling for tidsperioder under tre måneder, kan avtales ved behov.

19 Rapportering

Fysioterapeuten skal avgi grunnlagsdata til kommunen for føring av pasientstatistikk. Fysioterapeuten skal på begrunnet forespørsel dokumentere omfanget av og innholdet i praksisen. Mal som fremgår av vedlegg 3 til avtalen skal benyttes.

Dersom det er opprettet samarbeidsutvalg i kommunen etter punkt 5, skal utvalget på forespørsel gis innsyn i grunnlagsdata og dokumentasjon som nevnt i første avsnitt.

Fysioterapeuten skal på begrunnet forespørsel informere kommunen om andre avtalehjemler, arbeidsforhold, oppdrag og lignende som fysioterapeuten har påtatt/påtar seg som fysioterapeut.

Kommentar:

Fra tid til annen har kommunene behov for dokumentasjon om det faglige innholdet i praksisen, det vil si sikkerhet for at virksomheten samsvarer med det som kommunene har ansvar for å tilby av fysioterapitjenester etter forskrifter og avtaleverk. Alternativ behandling (akupunktur, soneterapi, naprapati, osteopati, homøopati, healing osv) faller utenfor dette ansvaret.

I enkelte tilfeller vil det være nyttig/nødvendig å innhente opplysninger vedrørende behandlerens direkteoppgjørsordning med HELFO. HELFOs taushetsplikt reguleres i Arbeids- og velferdsloven § 7 første, tredje, fjerde og femte ledd.

I Arbeids- og velferdsforvaltningsloven (NAV-loven) § 7 fjerde ledd heter det: "Departementet kan bestemme at opplysninger kan utleveres til offentlige myndigheter i andre tilfelle enn nevnt i tredje ledd når det er godtgjort at opplysningene er nødvendige

for at disse myndighetene skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver. Dette gjelder likevel ikke opplysninger om etnisitet, politisk eller religiøs oppfatning, helseforhold, misbruk av rusmidler eller seksuelle forhold.”

Myndigheten til å fatte vedtak om utlevering av opplysninger er delegert til HELFO.

Denne bestemmelsen gir således HELFO adgang til uten hinder av taushetsplikten å gi kommunene dokumentasjon om blant annet legens/fysioterapeutens refusjoner fra HELFO, samt betalte egenandeler fra pasient. Kommunen kan ta skriftlig kontakt med HELFOs regionskontor og be om slike opplysninger. HELFO vil så vurdere om de har hjemmel til å levere ut opplysningene. Fordi enkelte forespørsler om uttrekk av data kan være svært ressurskrevende, må HELFO også vurdere om de har mulighet/kapasitet til å trekke ut de aktuelle dataene. I henvendelsen bør det komme klart fram hvem saken gjelder, hvilke opplysninger som ønskes og hva de skal brukes til.

20 Varighet og oppsigelse av individuell avtale/selskapsavtale

Avtale om privat praksis hvor virksomhet tilknyttet avtalehjemmelen utgjør fysioterapeutens hovedervert, skal inngås uten tidsbegrensning.

Begge parter kan si opp avtalehjemmelen med minimum seks måneders oppsigelse. Når oppsigelse foreligger kan kortere oppsigelsesfrist avtales. Oppsigelsen fra kommunen må være saklig begrunnet.

Begge parter kan heve avtalen med øyeblikkelig virkning ved vesentlig mislighold fra den annen parts side.

Kommentar:

Den individuelle avtalen er tidsbegrenset. Likevel kan avtalen sies opp med 6 måneders varsel når det foreligger et saklig grunnlag. Avtalen kan sies opp med umiddelbar virkning ved vesentlig mislighold.

Høyesterett har slått fast at oppsigelse av avtalen er et enkeltvedtak (HR-2007-00295-A, sak nr. 2006/451). Kommunen skal følge saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, herunder sende et forhåndsvarsel (Forvaltningsloven § 16).

Avtalene om privat praksis innen den kommunale fysioterapitjenesten ble utarbeidet i forbindelse med kommunehelsetjenesteloven i 1984, og bygger blant annet på de forutsetningene som er uttrykt i Ot.prp. nr. 66 (1981-82) og bestemmelsene i tidligere kommunehelsetjenestelov kapittel 4. De sentrale parter la til grunn at avtaler om privat praksis med kommunen skulle være tidsbegrensede. Dersom kommunen ville redusere sitt tilbud skulle dette som hovedregel skje ved innløsning ved ledighet, se punkt 12 i avtalen.

KS legger dette til grunn også i dag. Men dette betyr ikke at privatpraktiserende ikke kan sies opp dersom oppsigelsen er saklig begrunnet. Hva som er saklig vil måtte avgjøres konkret i hvert enkelt tilfelle. KS ser det slik at svak kommunal økonomi vil kunne være en saklig begrunnelse. Dersom kommunen går til oppsigelse med en slik begrunnelse har den berørte utøveren rett til å få saken behandlet etter tvistebestemmelsene i punkt 24.

Vi har noe rettspraksis på problemstillinger knyttet til svak kommunal økonomi. Kommunene Steinkjer, Osterøy, Bærum fikk ikke medhold i sine saker, der ble de kommunale oppsigelsene underkjent. (Nærmere opplysninger om disse sakene kan fås ved henvendelse til KS.) I høyesterettssak HR-2007-00295-A (sak nr. 2006/451) av 12. februar 2007 fikk Oslo kommune medhold i at driftstilskudd (manuell terapi) kunne sies opp begrunnet i kommunens økonomi.

Sentralt i slike saker vil antakeligvis være at kommunen kan dokumentere andre innsparingstiltak, og at kommunen til tross for oppsigelsen ikke har vesentlig svakere fysioterapidekning enn sammenliknbare kommuner. Andre elementer vil kunne være at fysioterapi står i en særstilling som en lovfestet tjeneste, at den enkelte utøver kan ha investert store beløp i sin praksis, at vedkommende kan ha inngått langsiktige kontrakter om lokalleie, at vedkommende på grunn av personlige forhold ikke vil kunne etablere seg på nytt osv. Innsparingstiltak som utelukkende rammer gruppen privatpraktiserende fysioterapeuter vil vanskelig kunne betegnes som saklige.

Uansett er det all grunn til å regne med at oppsigelse på grunn av svak kommunal økonomi vil bli krevet overprøvet av nemnd eller domstol. Dersom nemnds- eller domstolsbehandling i slike saker tar mer tid enn oppsigelsestiden på 6 måneder, finner KS det naturlig at driftstilskuddet løper inntil saken er endelig avgjort.

Tilsynsmyndigheten vil kunne bistå med faglige råd, og det bør tas kontakt dit. I følge Lov om statlig tilsyn med helsetjenesten skal fylkeslegen

- føre tilsyn med alt helsevesen og alt helsepersonell i fylket*
- gjennom råd, veiledning og opplysning medvirke til at befolkningens behov for helsetjenester blir dekket*
- medvirke til at lover, forskrifter og retningslinjer for helsetjenesten blir kjent og overholdt.*

21 Opphør uten oppsigelse

Driftsavtalen opphører uten oppsigelse når fysioterapeuten fyller 70 år.

Driftsavtalen opphører uten oppsigelse dersom fysioterapeuten mister sin offentlige autorisasjon. Ved suspensjon av autorisasjonen kan fysioterapeuten innta kvalifisert vikar i sin praksis inntil saken er avgjort av helsemyndighetene. Kommunen skal godkjenne vikaren. Reglene i punkt 16 gjelder tilsvarende.

22 Revisjon av individuell avtale/selskapsavtale

Driftsavtalen kan fra begge parters side kreves revidert hvert år.

Kommentar:

Vi har ikke tvisteløsninger for uenighet i interessetvister.

23 Tvister om overdragelse og innløsning av privat fysioterapivirksomhet

23.1 Opprettelse av nasjonal tvisteløsningsnemnd.

KS og Norsk Fysioterapeutforbund oppretter en nasjonal tvisteløsningsnemnd og utarbeider saksbehandlingsregler/retningslinjer for denne. Retningslinjene er en del av rammeavtalen, se vedlegg 4.

Nemnda er selvfinansierende. Partene er solidarisk ansvarlige overfor nemnda for nemndas utgifter i den enkelte sak, og pro rata ansvarlige overfor hverandre. Dette er ikke til hinder for at den ene part pålegges å erstatte den annen parts andel av nemndas utgifter etter de saksomkostningsregler som gjelder for nemnda.

Nemnda administreres av NFF.

23.2 Nemndas saklige kompetanse

Nemnda avgjør tvister etter rammeavtalen punkt 8 og 12 med bindende virkning for partene.

24 Tvist om individuelle avtaler/selskapsavtaler

Tvist om forståelsen av individuell avtale eller oppsigelse etter punkt 20 i avtalen her søkes løst ved forhandlinger mellom kommunen og den enkelte fysioterapeut/selskap. Partene kan la seg bistå av rådgiver eller advokat.

Fører forhandlingene ikke frem kan partene bli enige om å løse tvisten ved voldgift.

Hver av partene skal oppnevne en voldgiftsmann og voldgiftsmennene i fellesskap en oppmann. Unnlater en part å oppnevne voldgiftsmann eller blir voldgiftsmennene ikke enige om oppmannen, foretas oppnevningen av tingrettens leder.

Hver av partene kan bringe tvisten inn for domstolsbehandling.

25 Tvist om rammeavtalen

Dersom det oppstår tvist om forståelsen av denne avtalen skal tvisten søkes løst ved forhandlinger mellom KS og NFF.

Fører forhandlingene ikke frem skal tvisten løses ved voldgift.

Hver av partene skal oppnevne en voldgiftsmann og voldgiftsmennene i fellesskap en oppmann. Unnlater en part å oppnevne voldgiftsmann eller blir voldgiftsmennene ikke enige om oppmannen, foretas oppnevningen av tingrettens leder.

VEDLEGG 1

INDIVIDUELL AVTALE OM PRIVAT PRAKSIS I FYSIOTERAPI

Kommune.....

Fysioterapeut.....

Fysioterapeutens og kommunens plikter fremgår av den til enhver tid gjeldende avtale mellom KS og Norsk Fysioterapeutforbund om privat praksis for fysioterapeuter (ASA 4313), herunder tvisteløsningsmekanismene i punkt 23 og 24.

Praksisen skal for tiden utøves fra lokaler i .....

Hjemmelens størrelse:.....t/uke   .....uker/år

Normalt skal praksisen ha følgende åpningstider:

Mandag :

Tirsdag :

Onsdag :

Torsdag:

Fredag:

.....antall timer per uke kan avsettes til veiledning av fysioterapeuter i grunn-, etter- og videreutdanning.

Den individuelle avtalen kan ikke overdras.

Avtalen kan kreves revidert første gang ....., jfr. avtalens punkt 22.

Sted og dato.....

.....
kommune

.....
fysioterapeut

VEDLEGG 2

SELSKAPSAVTALE OM PRIVAT PRAKSIS I FYSIOTERAPI

Kommune.....

Selskap.....

Selskapsavtalens/hjemmelens samlede størrelse i prosent .....

Navn på utøvende fysioterapeut(er) og den enkelte fysioterapeuts hjemmels-/stillingsstørrelse

.....
.....
.....

Selskapets og kommunens plikter fremgår av den til enhver tid gjeldende avtale mellom KS og Norsk Fysioterapeutforbund om kommunal avtalepraksis for fysioterapeuter (ASA 4313), herunder tvisteløsningsmekanismene i punkt 23 og 24.

Praksisen skal for tiden utøves fra lokaler i .....

Normalt skal praksisen ha følgende åpningstider:

Mandag :

Tirsdag :

Onsdag :

Torsdag:

Fredag:

.....antall timer per uke kan avsettes til veiledning av fysioterapeuter i grunn-, etter- og videreutdanning.

Denne avtalen kan ikke overdras.

Avtalen kan kreves revidert første gang ....., jfr. avtalens punkt 22.

Sted og dato.....

.....
kommune

.....
selskap

.....
alle utøvende fysioterapeuter

VEDLEGG 3

Årsmelding for privat praksis 20.....

Fysioterapeut: .....

Arbeidssted: .....

Avtale om driftstilskudd ..... timer/uke ..... uker/år

I tillegg arbeidet jeg ca ..... timer foregående år utover ovennevnte avtale.

Kompetanseområde/videreutdanning/spesialitet: .....

Nøkkeltall vedrørende pasienter

Menn .....

Kvinner .....

Aldersfordelig:

0 – 12 år .....

13 - 18.....

19 – 67 .....

68 - 99 .....

Totalt antall behandlinger:

..... % av pasientene hadde hjemmeadresse i kommunen/bydelen

..... % av mennene og .....% av kvinnene i yrkesaktiv alder var sykemeldt

..... % av pasientene hadde rett til full refusjon fra folketrygden

..... % av pasientene hadde henvisning fra lege, kiropraktor eller manuellterapeut
(1.linjetjenesten)

..... % av pasientene hadde henvisning fra sykehus/andre (2. linjetjenesten)

.....% av pasientene ble behandlet i eget hjem

For mange pasienter er det viktig at de kommer raskt i behandling etter sykdom/skade/sykehusbehandling. Nøkkeltallene skiller derfor mellom pasienter henvist fra 1. og 2. linjetjenesten. Mange pasienter har behov for behandling i hjemmet. Dette er i kommunal sammenheng en prioritert pasientgruppe og er skilt ut som en egen gruppe i nøkkeltallene.

Pasienter med full refusjon

I henhold til «Forskrift om stønad til dekning av utgifter til fysioterapi» forutsettes det at det foreligger en henvisning fra lege, kiropraktor eller manuellterapeut for at pasienten skal få refusjon fra folketrygden. I henhold til samme forskrift er det en rekke prioriterte diagnosegrupper som gir pasientene rett til full

refusjon fra folketrygden. Disse pasientene er synliggjort i nøkkeltallene.

Venteliste

Pr. 31.12.20.. .....var det totalt ..... pasienter som ventet på behandling ved instituttet.

Gjennom året har ventetiden variert mellom .....uker og .....månedet.

Annen fysioterapifaglig virksomhet

Foruten direkte pasientrettet virksomhet som allerede nevnt, har jeg utført følgende andre oppgaver for/i samarbeid med kommunen:

.....
.....
.....

Kurs/faglig oppdatering

I tråd med helsepersonelloven § 4 er fysioterapeuter ansvarlig for en faglig forsvarlig yrkesutøvelse. Dette innebærer et behov for å holde seg oppdatert samt at det kan være behov for etter- og videreutdanning. I løpet av det siste året har jeg iverksatt følgende tiltak for å ivareta dette ansvaret.

- (1. ....)
- (2. ....)
- (3. ....)

Retningslinjer for nemndsbehandling av vilkår for overdragelse og innløsning av privat fysioterapivirksomhet med kommunal driftsavtale

1. Virkeområde

Retningslinjene er fremforhandlet mellom KS og Norsk Fysioterapeutforbund (NFF) og inngår som en del av rammeavtale mellom KS og NFF om drift av privat fysioterapivirksomhet som del av den kommunale helsetjenesten for perioden 2009-2010 (ASA 4313).

Retningslinjene gjelder for behandling av tvister som er underlagt nemndsbehandling etter ASA 4313 punkt 8 og 12.3, jf. punkt 23.

Retningslinjene gjelder for overdragelse/innløsning av fysioterapivirksomhet i forbindelse med vedtak truffet i rammeavtalens avtaleperiode om overdragelse/innløsning av avtalehjemmel etter ASA 4313 punkt 7 og 12.2.

2. Formål

Formålet med Retningslinjene er å legge til rette for en tids- og kostnadseffektiv tvisteløsningsmekanisme som ivaretar rimelige rettssikkerhetshensyn, samt en ensartet praksis for verdsettelsen av privat fysioterapivirksomhet med kommunal driftsavtale ved overdragelse og innløsning av slik virksomhet.

3. Forholdet til lov om voldgift av 14. mai 2004 nr. 25 (Voldgiftsloven)

Voldgiftsloven kommer til anvendelse med de tilpasninger som fremgår av Retningslinjene.

4. Adgangen til å fravike Retningslinjene ved avtale

Retningslinjene kan bare fravikes ved avtale mellom partene der dette går frem av Retningslinjene.

5. Nasjonal tvisteløsningsnemnd for privat fysioterapivirksomhet i kommunal helsetjeneste

KS og NFF oppnevner Nasjonal tvisteløsningsnemnd for privat fysioterapivirksomhet i kommunal helsetjeneste (Tvisteløsningsnemnda) som består av én fast leder, én fast varaleder og 6 faste medlemmer. I Avtaleperioden har KS og NFF i fellesskap oppnevnt følgende til å gjøre tjeneste som fast leder/varaleder:

Stein Husby (leder)
Sverre Nyhus (varaleder)

I tillegg er følgende nemndsmedlemmer oppnevnt av KS:

Anne Tøndevold (medlem)
Ingeborg Laugsand (medlem)
Anne-Elisabeth Hansen (medlem)

og følgende nemndsmedlemmer oppnevnt av NFF:

Britt Strømme (medlem)
Inga Bilberg (medlem)
Sue Remme (medlem)

6. Nemndas sammensetning i den enkelte sak

I den enkelte sak sammensettes nemnda av én leder og to nemndsmedlemmer. Etter at tvist er oppstått kan partene avtale at nemnda skal bestå av nemndsleder alene.

Tvisteløsningsnemndas faste leder gjør tjeneste som nemndsleder i den enkelte sak. Dersom den faste lederen er forhindret fra å gjøre tjeneste som følge av sykdom, inhabilitet eller av andre årsaker, gjør varalederen tjeneste som nemndsleder i saken. Ved behov kan den faste nemndslederen utpeke varalederen til å gjøre tjeneste som nemndsleder også i andre tilfeller.

Dersom nemnda ikke skal bestå av nemndsleder alene, utpeker nemndslederen de to øvrige medlemmene blant fire faste medlemmer som foreslås av partene med to medlemmer hver i prioritert rekkefølge. Det skal utvelges ett medlem etter hver av partenes ønske. Nemndslederen står fritt til å oppnevne et av de faste nemndsmedlemmene på vegne av en part som helt eller delvis unnlater å foreslå nemndsmedlemmer innen den frist nemndslederen setter.

Dersom begge partene begjærer det, eller nemndslederen finner det hensiktsmessig, skal det også utpekes varamedlemmer for de alminnelige nemndsmedlemmene etter reglene i tredje avsnitt. Varamedlemmer som utpekes etter denne bestemmelsen, skal innkalles til rettsmøter hvor sakens realitet skal behandles.

Dersom et av de alminnelige nemndsmedlemmene og deres eventuelle varamedlem er forhindret fra å gjøre tjeneste, og saken ikke kan utsettes uten vesentlig ulempe, utpeker nemndslederen et av de faste nemndsmedlemmene til å gjøre tjeneste. Ved utvelgelsen skal reglene i tredje avsnitt følges så langt det lar seg gjøre.

7. Habilitet

Nemndsleder og nemndsmedlemmer skal være upartiske og uavhengige av partene, og skal både forut for oppnevningen og fortløpende under nemndsbehandlingen uoppfordret opplyse om forhold som kan være egnet til å skape berettiget tvil om vedkommendes uavhengighet eller upartiskhet.

Innsigelse kan bare gjøres gjeldende mot et nemndsmedlem dersom det foreligger forhold som skaper berettiget tvil om nemndsmedlemmets upartiskhet eller uavhengighet. Mot et

nemndsmedlem som parten har deltatt i oppnevningen av, kan det bare gjøres gjeldende innsigelse på grunn av forhold som parten er blitt kjent med etter at oppnevningen er foretatt.

Innsigelse mot et nemndsmedlem skal begrunnes og fremsettes skriftlig overfor nemnda innen 15 dager etter at parten fikk kjennskap til oppnevningen av nemndsmedlemmet og de omstendigheter innsigelsen bygger på. Med mindre nemndsmedlemmet trekker seg eller den annen part sier seg enig i innsigelsen, avgjøres innsigelsen av nemndslederen i saken. Dersom innsigelsen er rettet mot nemndslederen selv, avgjøres den av varalederen, eller av den faste nemndslederen dersom varalederen gjør tjeneste som nemndsleder.

Dersom en innsigelse ikke blir tatt til følge, kan den part som har fremmet innsigelsen bringe spørsmålet inn for domstolene etter reglene i voldgiftsloven § 15 annet ledd. Fristen for å bringe spørsmålet inn for domstolene er én måned fra melding ble mottatt om at innsigelsen ikke ble tatt til følge.

8. Saksbehandlingen for nemnda

8.1 Iverksetting av nemndsbehandling

Med mindre partene er enige om et tidligere tidspunkt, kan nemndsbehandling først innledes ved utløpet av den frist som fremkommer i ASA 4313 punkt 8 annet avsnitt (overdragelse) eller 12.3 annet avsnitt (innløsning).

Nemndsbehandlingen anses innledet den dag Tvisteløsningsnemnda mottar begjæring om nemndsbehandling av tvisten. Begjæringen skal være skriftlig og inneholde en anmodning om oppnevning av nemnd, identifikasjon av partene og angivelse av den tvist som ønskes behandlet. Begjæringen bør også inneholde opplysning om det foreligger enighet om at nemnda skal bestå av nemndsleder alene.

På bakgrunn av begjæringen skal nemndsleder straks avklare om det er enighet om at nemnda skal bestå av nemndsleder alene. Dersom ytterligere nemndsmedlemmer skal oppnevnes, og det ikke er fremsatt forslag om nemndsmedlemmer i begjæringen, setter nemndsleder frist for å foreslå nemndsmedlemmer og foretar oppnevning etter reglene i punkt 6.

8.2 Stevning og tilsvær

Straks nemndas sammensetning er avklart og nemnda er oppnevnt, skal nemnda sette de nødvendige frister for innsendelse av skriftlig stevning og tilsvær i henhold til voldgiftsloven § 25. Det bør samtidig opplyses om konsekvensene av en eventuell oversittelse av fristen, jf. voldgiftsloven § 27.

8.3 Videre saksbehandling

Innenfor rammen av Retningslinjene, voldgiftslovens bestemmelser og partenes avtale skal nemnda behandle saken på den måte den finner hensiktsmessig for å oppnå en rask, kostnadseffektiv og forsvarlig saksbehandling.

Straks tilsvaret er inngitt skal nemndsleder legge opp en plan for den videre behandlingen etter drøftelse med partene og herunder fastsette frister og treffe de nødvendige beslutninger. Dette omfatter blant annet

- a) om saken skal avgjøres på grunnlag av skriftlig behandling eller om det skal avholdes muntlige forhandlinger, jf. punkt 8.4 og voldgiftsloven § 26.
- b) gjennomgang av bevisførselen, herunder om det kreves befarings- eller tilgang til eller fremleggelse av bevis, om parts- og vitneforklaringer skal avgis muntlig eller gjennom skriftlige erklæringer og/eller bevisopptak, og om det bør oppnevnes sakkyndige eller om partene skal innhente særskilte takster eller sakkyndige vurderinger,
- c) beramning av eventuelle rettsmøter,
- d) andre forhold av betydning for saksbehandlingen.

8.4 Muntlig og skriftlig behandling

Nemnda avgjør om det skal holdes muntlige forhandlinger i saken, eller om den helt eller delvis skal avgjøres på grunnlag av skriftlig behandling. En part kan kreve muntlig forhandling, som da skal holdes på et hensiktsmessig tidspunkt i saken.

8.5 Bevisførsel

Partene har ansvaret for å opplyse saken og har rett til å føre de bevis de ønsker. Nemnda kan likevel nekte et bevis ført dersom det åpenbart ikke har betydning for avgjørelsen av tvisten, og kan begrense bevisføringen dersom det ikke er et rimelig forhold mellom den betydning tvisten har eller den betydning beviset har for avgjørelsen av tvisten og omfanget av bevisføringen.

Skriftlig forklaring i saken fra andre enn sakkyndige oppnevnt av nemnda i medhold av voldgiftsloven § 30, kan føres som bevis hvis partene er enige om det, eller hvis de gis adgang til å avhøre den som har gitt forklaringen. Beviset føres i så fall ikke før det er klart at vedkommende møter. Dersom hensynet til kontradiksjon anses tilstrekkelig ivare tatt, og det for øvrig anses ubetenkelig av hensyn til sakens opplysning, kan nemnda tillate fremleggelse av skriftlige forklaringer også i andre tilfeller.

Nemnda, eller en part med samtykke fra nemnda, kan begjære bevisopptak for de ordinære domstoler etter reglene i voldgiftsloven § 30 første ledd.

Nemnda kan oppnevne én eller flere sakkyndige til å avgi erklæring om særskilte spørsmål som skal avgjøres av nemnda, etter reglene i voldgiftsloven § 29.

8.6 Nemndsleders kompetanse i avgjørelser om saksbehandlingen

I saker der nemnda settes med flere enn ett medlem treffer nemndas leder avgjørelser om saksbehandlingen, med mindre avgjørelsen treffes i eller på grunnlag av rettsmøte hvor de øvrige nemndsmedlemmene deltar.

Dersom nemndas leder treffer avgjørelse som går ut på at saken skal avvises, heves eller på annen måte avsluttes uten realitetsbehandling, avgjør nemndas leder også eventuelle sidekrav i saken, herunder krav om erstatning for sakskostnader og fastsettelse og fordeling av kostnader til nemnda.

9. Midlertidig tiltak

Nemnda kan etter begjæring fra en part pålegge enhver part å foreta slike midlertidige tiltak som nemnda ut fra tvistens innhold finner nødvendig etter reglene i voldgiftsloven § 19.

10. Forlik

Dersom partene inngår forlik for nemnda, skal nemnda på begjæring fra partene stadfeste forliket i en voldgiftsdom etter reglene i voldgiftsloven § 35.

11. Nemndas avgjørelse

Nemnda avgjør realiteten ved voldgiftsdom etter voldgiftslovens regler. Avgjørelsen skal tilfredsstillende kravene i voldgiftsloven § 36. Begrunnelsen skal omfatte en fremstilling av saken, gjengivelse av partenes påstander og påstandsgrunnlag samt nemndas vurdering. Avgjørelsen skal inneholde en slutning som nøyaktig avgir resultatet for de avgjørelser som treffes. Dersom avgjørelsen kan fullbyrdes, skal det settes frist for å oppfylle forpliktelsen. Hvis en forpliktelse er betinget, fastsetter nemnda hvilken betingelse som må inntre før avgjørelsen kan fullbyrdes.

Avgjørelsen har virkning som en rettskraftig dom ved de ordinære domstoler, og kan tvangsfullbyrdes etter tvangsfullbyrdelseslovens regler så langt ikke annet følger av voldgiftsloven kapittel 10.

Avgjørelsen kan angripes gjennom ugyldighetssøksmål etter bestemmelsene i voldgiftsloven kapittel 9.

12. Sakskostnader og sikkerhetsstillelse

Nemnda fastsetter sin egen godtgjørelse og utgiftsdekning etter reglene i voldgiftsloven § 39. Alle utgifter forbundet med nemndas behandling skal dekkes av partene som hefter solidarisk overfor nemnda.

Nemnda skal etter begjæring fra en part fordele kostnadene til nemnda mellom partene og kan pålegge den annen part å dekke alle eller deler av partens kostnader med saken etter reglene i voldgiftsloven § 40.

Nemnda kan pålegge partene å stille sikkerhet for nemndas omkostninger etter reglene i voldgiftsloven § 41.

13. Rapportering

Nemndsleder skal sende kopi av avgjørelsen til Norsk Fysioterapeutforbund og KS til orientering, samt et undertegnet eksemplar til tingretten til oppbevaring i rettens arkiv, jf. voldgiftsloven § 36 femte ledd.